

28.9.2005

317/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Henrik Åström

PALVELUASUMISTA KOSKEVAN KANTELUN KÄSITTELY LÄÄNINHALLITUKSESSA

1 KANTELUKIRJOITUS

Kantelijat pyysivät 4.2.2004 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjoituksessa oikeusasiamiestä tutkimaan, olivatko Etelä-Suomen lääninhallitus ja/tai sen asianomaiset virkamiehet menettelleet lainvastaisesti tai moitittavasti tai laiminlyöneet velvollisuuksiaan käsitellessään ja ratkaistessaan 19.2.2003 heidän kantelunsa, joka koski Suomen CP-liiton ylläpitämää Helsingin Laajasalon palveluasumisyksikköä.

Heidän mukaansa Etelä-Suomen lääninhallitus on epäonnistunut sille lain mukaan kuuluvassa valvontatehtävässään ja on edellä mainitussa päätöksessään ilman asiallisia perusteita päätenyt ratkaisuun, jonka mukaan tutkintapyyntö ei antanut aihetta toimenpiteisiin.

He pyysivät, että oikeusasiamies ryhtyisi asian vaatimiin toimenpiteisiin. Siinä tapauksessa, että oikeusasiamies katsoisi vammaispalvelulain säännöksissä olevan puutteita, he pyysivät oikeusasiamiestä kiinnittämään valtioneuvoston ja eduskunnan huomiota mahdollisiin puutteisiin sekä tekemään esityksen puutteiden poistamiseksi.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Etelä-Suomen lääninhallituksen päätös

Lääninhallitus totesi päätöksessään 19.2.2003 (STU 190 A, ESLH-2002-07927/So-16), ettei lääninhallitukselle osoitettu kantelu antanut aihetta toimenpiteisiin. Se suositteli kuitenkin päätöksessään muun muassa toimintayksikölle heidän asiakkaidensa ja näiden perheiden yhteistyön kehittämistä yhdessä palveluasuntojen henkilökunnan kanssa. Lääninhallitus suositteli myös sijoittavien kuntien sosiaalitoimille palveluasunnoissa asuvien palvelujen tarpeiden yksilöllistä kartoittamista yhdessä asiakkaiden kanssa. Lääninhallitus tähdensi päätöksessään vielä, että palveluasumiseen valittavien asiakkaiden valinnassa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että he

kuntoutuvat hyvin ja selviytyvät palveluasumisessa, jonka tarkoituksena on tukea itsenäisyyttä ja omaehtoisuutta.

3.2

Etelä-Suomen lääninhallituksen lausunto kantelukirjoituksen johdosta

Suomen CP-liitto on lausunnon mukaan saanut Laajasalon palveluasunnoille 29.11.2000 lääninhallituksen luvan, (STU 947 A) jossa toiminta on määritelty tehostetuksi palveluasumiseksi henkilökunnan määrän ja tarjolla olevan ympärivuorokautisen tuen perusteella. Tukemisen tavoitteena on kuntouttaa asukkaita heidän selviytymisensä. Henkilökunnan tehtävänä on antaa se yksilöllinen tuki, minkä kukin asukas tarvitsee. Laajasalon palveluasunnot ei luvan mukaan ole hoitolaitos eikä Suomen CP-liitto ole hakenut eikä saanut lupaa toimia laitoksena, vaan palveluasumisyksikkönä. Lääninhallituksen lupamenettelyyn kuuluu tarkastuskäynti, joka on suoritettu yhdessä sosiaalikeskuksen edustajan kanssa. Tarkastuskäynnillä ei ollut tullut esiin mitään sellaista, joka olisi voinut olla luvan saamisen esteenä.

Lääninhallituksen ja Helsingin Laajasalon sosiaalipalvelutoimiston edustajat tekivät toimintayksikköön lisäksi tarkastuksen 6.2.2003. Lääninhallitukselle osoitetussa tutkintapyyntöä esitetyt väitteet tutkittiin yksityiskohtaisesti. Lääninsosiaalitarkastajan selvityksen mukaan toimintayksikössä ei havaittu varsinaisia epäkohtia. Tarkastusmuistio toimitettiin palveluasumisyksikön palve lujä käyttäville kunnille tiedoksi.

Lääninhallitus viittaa lausunnossaan vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) 8 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisen elämän toiminnoista. Jos henkilö on jatkuvan laitoshoidon tarpeessa, ei edellä mainittua järjestämistä vastuuta ole. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (759/1987) 10 §:n mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle. Asetuksen 11 §:n mukaan palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisestä toiminnoistaan suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti ja joka ei ole jatkuvan laitoshoidon tarpeessa.

Etelä-Suomen lääninhallitus toteaa lausunnossaan, että Laajasalon palveluasuntojen toiminta on lääninhallituksen luvan perusteella tehostettua palveluasumista, jonka henkilökuntamitoitus on runsas. Toimintayksikön toiminta-ajatuksen perusteellakaan siellä ei voida kuitenkaan tarjota ympärivuorokautista hoitoa. Tämä asettaa haasteita asukkaiden valinnalle, mihin myös lääninhallituksen ja Laajasalon sosiaalipalvelutoimiston tekemällä tarkastuskäynnillä on kiinnitetty huomiota.

Lääninhallituksen lausunnossa esitetyn käsityksen mukaan lääninsosiaalitarkastaja ja ylita rkastaja eivät Suomen CP-liiton Laajasalon

palveluasuntoja koskevaa kanteluasiaa käsitellessään ole toimineet lain tai hyvän hallintotavan vastaisesti.

3.3

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston lausunto

Pyysin vielä Helsingin kaupungin sosiaalivirastolta selvitystä, onko Laajasalon palveluasumisyksikön toiminta antanut sille aihetta toimenpiteisiin vuoden 2002 lopulla annetun selvityksen jälkeen.

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston toimistopäällikkö kävi lausuntopyynnön johdosta Suomen CP-liiton toimistossa. Mukana Helsingin kaupungin puolelta oli johtava sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijä sekä toimistopäällikkö. CP-liiton kanssa käydyissä keskusteluissa todettiin, että CP-liiton Laajasalon asumisyksikkö on palveluasumista tarjoava paikka, ei hoitolaitos. Asumisella on oikeus itse päättää kuinka haluaa asioitaan hoidettavan. Kukaan omainen tai asukas ei ole ollut suoraan yhteydessä sosiaalityöntekijään eikä toimistopäällikköön, jos ongelmia on ilmennyt. Toisaalta Helsinki on vain yksi asumisyksikköön sijoittava kunta. Muita kuntia ovat Espoo, Vantaa ja Kirkkonummi. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston edustajat totesivat tarkastustapaamisessa, että tärkeintä on saumaton yhteistyö asiakkaan, kotikunnan sosiaalitoimen ja CP-liiton välillä. Toimistopäällikön tietoon ei ole tullut mitään, mikä antaisi aihetta toimenpiteisiin Laajasalon asumisyksikön kohdalla.

3.4

Arviointia

Näkemykseni mukaan Etelä-Suomen lääninhallitus on tehnyt kanteluratkaisunsa laajan selvitysaineiston perusteella sille lain nojalla kuuluvan harkintavallan nojalla ja puitteissa. Lääninhallitus on päätöksessään kiinnittänyt huomiota siihen, että palveluasumiseen valittavien asiakkaiden valintaan on syytä kiinnittää huomiota siten, että he hyvin kuntoutuvat ja selviytyvät palveluasumisessa.

Myös oma käsitykseni on, että palveluasumiseen sijoitettavien asukkaiden valinta on ensisijaisen tärkeää, jotta heidän turvallisuutensa ja heidän välttämätön huolenpitonsa tulee turvatuksi. Tästä tehtävästä ovat käsitykseni mukaan ensisijaisesti vastuussa sijoittavat kunnat. Lääninhallituksen tulee kuitenkin näkemykseni mukaan valvontatehtävänsä suorittaessaan kiinnittää huomiota ja myös asianmukaisesti seurata, että kunnat täyttävät tämän veloitteensa. Korostan myös, että niin sijoitettavien kuntien kuin lääninhallituksenkin tulee valvontatehtävänsä huolehtia myös siitä, että ketään ei perustuslain mukaan saa missään vaiheessa ja missään hoitomuodossa kohdella hänen ihmisarvoaan loukkaavasti. Saatan tämän käsitykseni Etelä-Suomen lääninhallituksen tietoon.

Asia ei anna aihetta puoleltani enempään.